

KROK VPRED

Metodická príručka

Už Ján Amos Komenský vyzýval, aby boli školy „*dielňami ľudskosti.*“

Mgr. Anna Marušková

(koordinátorka projektu)

REALIZÁCIU PROJEKTU PODPORIL

PARTNERI KOMENSKÉHO INŠTITÚTU

*Súbor 5 vybraných
aktivít, ktoré boli v rámci
projektu využité na
rozvoj sebapoznávania,
empatie a rešpektovania
inakosti u detí
v základnej škole.*

OBSAH:

Metodická príručka obsahuje 5 vybraných príprav vyučovacích hodín, ktoré boli použité v projekte Krok vpred.

ÚVOD - O AUTORKE	4
1. REČ NÁŠHO TELA	7
2. ZRKADIELKO, ZRKADIELKO	11
3. MOJI NOVÍ SUSEDIA	15
4. DETSKÁ PRÁCA	19
5. ZA VŠETKÝM HLĎADAJ VODU	25
POUŽITÁ LITERATÚTA	28
POJMOVÁ MAPA- NADANÝ ŽIAK	29
ZÁVER	31

Úvod - O autorke

Volám sa Anna Marušková a som učiteľkou v Základnej škole Ďumbierskej 17 v Banskej Bystrici. Odmalička mi učarovala príroda, v ktorej som vyrastala a moja cesta bola jasná. Vyštudovala som Prírodovedeckú fakultu UK v Bratislave. Práca učiteľky je zároveň aj môj koníček, moje poslanie a ani po 15 rokoch mojej pedagogickej praxe to necítim inak.

„Keď je práca potešením, vtedy je aj život šťastím“. (Maxim Gorkij)

S úsmevom a potešením, veľkým entuziazmom a nadšením vstupujem do našej školičky každý pracovný deň... Energiu, ktorú tu odovzdám a zároveň aj dostanem je niečo, čo ma posúva vpred. Mám rada deti, ich otvorenosť, zvedavosť, bystrú myseľ aj ich detský pohľad na svet.

Neustále hľadám výzvy, ako zlepšiť moju pedagogickú prax. Prajem si byť učiteľkou, ktorá správne usmerní deti do života, naučí ich vážiť, či vypočuť si iných ľudí, spolupracovať, tiež byť prirodzeným, tvorivým, všímavým či nápomocným človekom. Chcem učiť deti myslieť a nie to, čo si majú myslieť.

V našej škole okrem iného pôsobím ako koordinátor environmentálnej výchovy, už roky sa snažím vzbudiť toto veľmi dôležité povedomie našich detí. Vo voľnom čase rada cestujem, čítam a bez pohybu si neviem predstaviť svoj život.

Projekt KROK VPRED vznikol pre potreby mojej pedagogickej praxe, pretože som v mojej triede po nástupe z prvého stupňa na druhý, sledovala negatívny jav, s ktorým bolo potrebné pracovať a tým vytvoriť v triede pozitívnu atmosféru, v ktorej sa budú deti rešpektovať. Začala som študovať problematiku a zistila som, že podľa Strediska pre výskum a rozvoj vzdelávania (SVRV) pre SAV negatívne javy dnešnej spoločnosti ako nezáujem o dianie okolo seba, emocionálna a sociálna nezrelosť pôsobia na deti plošne a dlhodobo. A jedinou inštitúciou, ktorou môže spoločnosť plošne a dlhodobo pôsobiť, je škola. Preto je rozvoj sociálneho správania detí v školách taký dôležitý.

Prečo treba teda rozvíjať sociálne a emocionálne zručnosti detí?

Pretože je vedecky dokázané, že u žiakov, ktorí prešli pravidelným programom na rozvoj sociálnych kompetencií je vyššia pravdepodobnosť pozitívnych zmien v oblastiach:

- Zvýšenia miery akceptovania odlišností iných a prosociálneho správania, zlepši sa tak atmosféra sociálnej skupiny, v ktorej sa žiaci pohybujú.
- Zvýšenia miery poznania vlastných potrieb a potrieb iných, žiak sa potom lepšie orientuje v komplikovanom sociálnom svete a je k nemu priateľskejší.

Aké deti máme teda ako učitelia dnešnej doby vlastne vychovať? Z potrieb dnešnej doby by to mali byť deti, ktoré sú empatické, prosociálne, zručnejšie aby sa vedeli brániť v prípade ohrozenia, aby vedeli postupovať v prípade konfliktu, aby vedeli pomôcť iným v prípade núdze, aby nemali predsudky ohľadom inej farby pleti, iného sociálneho postavenia.

Dlhodobo pracujem so všeobecne intelektovo nadanými deťmi, ktoré sa od útleho detstva prejavujú ako výrazné osobnosti s vlastným názorom, nezávislé od mienky ostatných, u ktorých je uvádzaná istá emocionálna a sociálna nezrelosť. Sú to deti, o ktorých je všeobecne známe, že majú veľkú tendenciu k sebaapresadzovaniu, majú úsilie byť najlepší nehľadiac na iných, chcú sa vyhnúť neúspechu.

VIN žiaci sú známi svojou netoleranciou, nerešpektovaním inakosti a svojimi predsudkami.

Na základe tejto východiskovej situácie som sa rozhodla v mojom pedagogickom projekte prostredníctvom etickej, environmentálnej a globálnej výchovy budovať ich emocionálnu odolnosť .

Prínos môjho projektu vidím v budovaní emocionálnej odolnosti žiakov, aby sa za pár rokov vedeli postaviť životu tvárou v tvár, aby vnímali život ako najvyššiu hodnotu, pochopili význam udržateľného života , zodpovednosti vo vzťahu k iným ľuďom, živým organizmom, aby zlepšovali schopnosť pracovať v skupine, naučili sa deliť si úlohy a niesť zodpovednosť, nielen za seba, ale za celý budúci život ďalších generácií.

Aký bude prínos projektu KROK VPRED pre mojich žiakov?

Práca na projekte ich učí:

- vnímať život ako najvyššiu hodnotu
- pochopiť význam udržateľného života
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k iným ľuďom a všetkým živým organizmom
- rozvíjať schopnosť kooperovať v skupine, deliť si úlohy, niesť zodpovednosť

Nakoľko bol projekt určený žiakom na 2. stupni základnej školy a nebolo nám po celú dobu projektu umožnené prezenčné vyučovanie, projekt z časti prebiehal dištančne. Aktivitami na rozvoj empatie, rešpektovania inakosti, narúšať stereotypné predstavy a predsudky VIN žiakov a zároveň následným rovesníckym vyučovaním som sa snažila zvýšiť sociálne a emocionálne zručnosti nadaných detí a tým ich pripraviť na život v 21. storočí.

1. REČ NÁŠHO TELA

Téma vedie žiakov k lepšej spolupráci v triede, k dôkladnejšiemu spoznávaniu sa a úzko súvisí s rozvojom empatie. V školskej triede pomáha predchádzať rôznym sociálno-patologickým javom. Aktivita je výborná na rozvoj poznávania rôznych foriem neverbálnej komunikácie, ktoré sú spúšťačom rôznych nevhodných prejavov správania v školskej triede.

VZDELÁVACIE CIELE VYUČOVACEJ HODINY:

1. Kognitívne(poznávacie) ciele:

- Žiak vie rozlíšiť verbálnu a neverbálnu komunikáciu
- Žiak si vie uvedomiť dôležitosť neverbálnej komunikácie
- Žiak vie použiť neverbálnu komunikáciu na pomoc pri vytváraní nových vzťahov, rozvíjať vzájomnú spoluprácu

2. Afektívne(postojové) ciele:

- Žiak pripúšťa aj komunikáciu so spolužiakom, ktorého si nevybral
- Žiak vyjadruje svoj názor, prejavuje aktivitu
- Žiak vzájomne prepája rôzne hodnoty človeka

3. Psychomotorické (zručnostné) ciele:

- Žiak vytvorí vlastnú úvahu o sebe, resp. kresbu v ktorej bude vďačný za to, čo na sebe a v sebe vidí pri pohľade do zrkadla

VEK:

Žiaci 2. stupňa ZŠ (treba byť však veľmi opatrný, aktivita musí vyznieť pozitívne. Ak však môžeme očakávať výsmech žiakov navzájom, táto aktivita nie je vhodná)

ČAS: 45 min.

ORGANIZAČNÁ FORMA:

Riadená diskusia, pantomíma.

POMÔCKY:

Papieriky s pomenovaním situácií, ktoré budú žiaci neverbálne predvádzať, klobúk(alebo nejaká nádoba)

MOTIVÁCIA:

Túto tému môžeme začať slovami, že naše slová môžu byť presvedčivé len vtedy, ak ich sprevádza primeraná reč nášho tela. Rozdiel medzi slovami, ktoré ľudia vyslovujú a našim porozumením toho, čo vlastne hovoria pochádza z neverbálnej komunikácie, tzv. reči tela. Rozpoznaním signálov, môžeme ľahšie porozumieť iným ľuďom a komunikovať s nimi efektívnejšie. Niekedy sú to jemné gestá, inokedy silnejšie pohnutia, výraz tváre, ale aj odchýlky celého tela, ktoré napovedajú, že niečo nie je v poriadku. To ako rozprávame, chodíme alebo stojíme vždy o nás niečo prezrádza. Zapamätajme si, že reč tela napovedá veľa o tom, ako komunikujeme a odráža naše vnútorné pocity.

INŠTRUKCIE:

Variant 1

1. Učiteľ si pripraví a nastrihá lístky, na ktorých sú napísané rôzne situácie(túžba po voľnom čase, žiak pred testom, únava počas školy, radosť z výhry....)
2. Žiak si vyberie jeden lístok so situáciou, ktorú má zahrať.
3. Všetci sa posadia do kruhu a po jednom predvádzajú svoje situácie.
4. Po každej pantomíme spolužiaci hádajú situáciu.
5. Uhádnutá situácia môže otvoriť nové predstavy. Preto treba položiť otázku, či má niekto inú predstavu, ako by mala byť zahraná táto situácia a môže je prísť predviesť.

6. Keď nastane koniec s neverbálnym predvádzaním situácií, nasleduje riadená diskusia.

MOŽNÉ NÁMETY NA DISKUSIU:

- Čo sa vám na tomto cvičení páčilo?
- Ako sa vám rozprávalo prostredníctvom vášho tela?
- Radi komunikujete neverbálne?
- Kto hovoril jasne rečou svojho tela?
- Ľahšie sa hádali pozitívne, alebo negatívne situácie, prečo?
- Ako ste používali jednotlivé časti svojho tela na reč svojho tela?

ROZBOR DIANIA:

- Žiakom nechávame slobodu.
- Neurčujeme poradie.
- Dávame prednosť odvážnejším, aby tí nesmelší mali dostatok času na prípravu, premyslenie situácie.
- Hranie určitej situácie je iba prostriedok na reflexiu, ktorá je veľmi dôležitá a treba jej venovať dostatočný čas, priestor i dôležitosť.

INŠTRUKCIE:

Variant 2

- Žiaci sedia v kruhu.
- Vytiahnu si z klobúka lístok, so situáciou, ktorú majú zahrať, zatiaľ si to len premyslia.
- Učiteľ ich však upozorní, že tú istú situáciu má ešte jeden žiak v triede a nájdu ho len tak, že zahrajú svoju situáciu, aby sa vzájomne ľahko našli.
- Žiaci hľadajú možného dvojníka.

- Keď sa nájdú, znova si sadnú do kruhu, ale nájdené dvojice už vedľa seba.
- Nasleduje spoločná diskusia.

ROZBOR DIANIA:

Je možné, že dvojice, ktoré boli vybrané náhodne si bežne jeden druhému nesadnú. Preto je možné, že táto situácia, ktorá je vytváraná hrovou formou vedie žiakov k otupeniu napätia vo vzájomných vzťahoch.

PRÍKLADY DOBREJ PRAXE:

Aktivita mala u žiakov pozitívny ohlas. Žiaci zistili, že každý je jedinečný a tak sa naše znaky a signály môžu výrazne líšiť od našich očakávaní. Často je to spôsobené rozdielnymi skúsenosťami, zážitkami a výchovou. Žiaci si uvedomili, že ľudia často vedome využívajú svoju reč tela na zvýraznenie svojich argumentov. Všetko je v poriadku, ale treba si však myslieť i na to, že nekontrolované gestá môžu viesť ku strate dôvery a dôveryhodnosti.

Reč nášho tela (možné alternatívy na kartičky):

1. Únava počas vyučovacej hodiny
2. Túžba po voľnom čase
3. Žiak pred testom
4. Nahnevaný učiteľ
5. Radosť z výhry
6. Neistota pred stretnutím
7. Nadšenie s novinky
8. Namrzený rodič
9. Žiak po dosiahnutí dobrého výsledku
10. Neúspech v škole

2. ZRKADIELKO, ZRKADIELKO

Téma je prevenciou proti znevažovaniu iných a posmievaniu. Aktivita má pomôcť odstraňovať osobné komplexy z vlastného vzhľadu, a tým predchádzať nevhodným prejavom správania, ktorými si to žiaci kompenzujú. Keďže osobný vzhľad býva veľmi často kameňom úrazu detí v dospievaní, táto aktivita, by mala viesť k prehodnoteniu názoru na svoj výzor a viesť k tvorbe sebaúcty u detí.

VZDELÁVACIE CIELE VYUČOVACEJ HODINY:

1. Kognitívne(poznávacie) ciele:

- Žiak vie uznať pozitíva svojho vzhľadu a oceňuje ich rozlíšiť verbálnu a neverbálnu komunikáciu.
- Žiak vie vyjadriť kladné stránky svojho výzoru.
- Žiak vie ako napomôcť pri prekonaní prípadných komplexov.

2. Afektívne(postojové) ciele:

- Žiak vyjadruje svoj názor, prejavuje aktivitu.
- Žiak vzájomne prepája rôzne hodnoty človeka.

3. Psychomotorické(zručnostné) ciele:

- Žiak vytvorí vlastnú úvahu o sebe, v ktorej ďakuje za to, čo vidí v zrkadle.

VEK:

Žiaci 2. stupňa ZŠ (treba byť však veľmi opatrný, aktivita musí vyznieť pozitívne. Ak však môžeme očakávať výsmech žiakov navzájom, táto aktivita nie je vhodná)

ČAS: 45 min.

ORGANIZAČNÁ FORMA:

Písanie listu, krátky test, diskusia.

POMÔCKY:

Papier s pretlačeným textom (príloha 1).

MOTIVÁCIA:

Túto tému môžeme začať slovami, že každý z nás posudzuje iných podľa vzhľadu. Len za pár sekúnd obhliadania niekoho neznámeho si o ňom dokážeme vytvoriť pomerne hodnotný obraz. Každý chlapec i dievča sa chce páčiť. Všetkým záleží na vzhľade. Pozrime sa do pomysleného zrkadla a prizrime si detailnejšie svoj výzor. Je vedecky dokázané, že práve vzhľad vplýva na to, ako vnímame charakter danej osoby. Samozrejme, dobre vyzerajúci ľudia sú tí, o ktorých máme tendenciu myslieť si lichotivé a pozitívne veci.

INŠTRUKCIE:

1. Učiteľ rozdá žiakom pretlačený text s nasledujúcimi otázkami
 - Si spokojný so svojou tvárou?
 - Si spokojný so svojím vzrastom?
 - Si spokojní so svojou váhou?
 - Si spokojný so svojím oblečením?
2. Žiak si prečíta otázky a aspoň v duchu sa snaží na ne odpovedať.
3. Učiteľ pokračuje v čítaní nasledujúceho textu.

Ak si odpovedal na prvú otázku nie, tak ti odporúčam, aby si niekedy poďakoval svojim očiam, ušiam, nosu, ústam, že ti už roky ticho slúžia, aj keď sú možno trochu iné, ako by si si ich predstavoval.

Najlepšia cesta, ako nemať komplexy zo svojho výzoru, je zamilovať si ho. Ved' vedel by si si predstaviť čo i len deň bez tvojich očí, uší....?

Ak si odpovedal na druhú otázku nie, tak si pripomeň všetky pozitíva, ktoré súvisia s tvojou postavou. Všetko v živote má svoje plusy aj mínusy, len sa treba k tomu správne postaviť. Je to tvoj vzrast, zdedil si ho v génoch po rodičoch, tak ho prijmi a buď zaň vďačný.

Ak si odpovedal na tretiu otázku nie, tak s tým môžeš niečo urobiť. Máš na to, aby si bol fit. Ak si veľmi štíhly, tak športuj a spevňuj svalstvo. Ak si trochu pri tele, viac športuj a zdravo sa stravuj.

Ak si odpovedal na štvrtú otázku nie, premysli si, čo je to móda. Je to až tak dôležité. Počúvaj svoj hlas a nesnaž sa otrocky obliekať len preto, že je to trendy. Skús sa obliekať podľa seba, nie podľa najnovších výstrelkov módy. Samozrejme, ale ak chceš byť slobodný.

S čím si najviac na svojom výzore spokojný?

Celý doterajší príbeh(15 min.) je na úrovni osobnej úvahy.

- Teraz je čas na to, aby deti otočili svoj papier a napísali ospravedlňujúci list svojmu výzoru(10 min.)
- Ak by nejaký žiak chcel, môže svoj list prečítať v skupine.
- Nasleduje reflexia prostredníctvom otázok.

MOŽNÉ NÁMETY NA DISKUSIU

- Čo si si uvedomil pri tejto aktivite?
- Poznáš rozprávku o škaredom káčatku?
- Myslíš si, že sú tam podobné myšlienky aj pri dospelých deťoch?

- Ako chápeš citát A. de Saint- Exupéryho: „Podstatné je ľudským očiam neviditeľné“?

ROZBOR DIANIA

- Žiakom nechávame slobodu.
- Neurčujeme poradie v prípade čítania listov a poďakujeme za odvahu.
- Nevyžadujeme výpovede o sebe, ak tak len s rešpektom na odvahu žiaka v rovine všeobecnej viac, ako osobnej.
- Hranie určitej situácie je viac orientované na osobnú úvahu a racionalizáciu ako na skupinové dianie.

Príklady dobrej praxe:

Aktivita mala u žiakov pozitívny ohlas. Žiaci takisto zistili, že každý je jedinečný, má síce iný vzhľad, ale ten nemá vplyv na správanie a inteligenciu človeka. Prinesené zrkadlo do triedy vie vniesť aj humornú atmosféru: „ Zrkadielko, zrkadielko, nemusíš mi stále hovoriť a opakovať, že som najkrajší a najlepší....“

3. MOJI NOVÍ SUSEDIA

Téma vedie žiakov k vnímaniu empatie ako základného článku prosociálneho správania, preto je dôležité ju u žiakov rozvíjať. Aktivita nás uvádza do problematiky otvárania sa pre druhých a do vnímania ich sveta. Všetci žiaci preverujú svoje zmýšľanie o iných s ochotou zrieknuť sa predsudkov.

VZDELÁVACIE CIELE VYUČOVACEJ HODINY:

1. Kognitívne(poznávacie) ciele:

- Žiak vie rozlíšiť predsudky a stereotypy.
- Žiak si vie uvedomiť zakorenenú xenofóbiu, ktorú si človek nesie z generácie na generáciu.

2. Afektívne(postojové) ciele:

- Žiak komunikuje so spolužiakom, ktorý má iný názor.
- Žiak vyjadruje svoj názor a učí sa ho presadiť.
- Žiak vzájomne prepája rôzne hodnoty človeka a učí sa pracovať v skupine.

3. Psychomotorické (zručnostné) ciele:

- Žiak vytvorí vlastnú úvahu o téme predsudkov.

VEK:

Žiaci 2. stupňa ZŠ (treba byť však veľmi opatrný, aktivita musí vyznieť pozitívne. Ak však môžeme očakávať výsmech žiakov navzájom, táto aktivita nie je vhodná)

ČAS: 45 min.

ORGANIZAČNÁ FORMA:

Empatické vnímanie sociálnych skupín, práca s PC(internet), diskusia.

POMÔKY:

Papieriky s napísanými sociálnymi skupinami, PC s internetom.

MOTIVÁCIA:

Túto tému môžeme začať slovami, že v živote nie je všetko úplne tak, ako vyzerá. Skúsme začať pozitívne. Máte nových susedov? Môžete ich milo prekvapiť, či privítať. Privítať nových susedov nie je iba pekným a milým gestom, no zároveň ide o skvelý spôsob, ktorý im dodá pocit, že sú v neznámom prostredí vítaní. Skúsme si s nimi vytvoriť priateľský vzťah. Avšak ak máte vo svojej blízkosti dobrých susedov, s ktorými si rozumiete, navzájom si pomáhate a zaobídete sa bez väčších sporov, môžete si gratulovať. Nie každý má také šťastie. Život však píše rôzne príbehy, ktoré každodenne prinášajú neobyčajné divadlo plné problémov a rôznych životných situácií, ktoré môžu postretnúť hocikoho z nás. Ak by sme si mali vybrať susedov, určite by to neboli imigranti, študenti z Afriky, či chudobné mnohopočetné rodiny. Všimli ste si naše predsudky? Je to správne? Preverme si naše zmyšľanie o iných. Vieme sa predsudkov zrieknuť? Skúsajme naše prosociálne správanie, či sa vieme vžiť do kože iných, či vieme vnímať ich svet.

INŠTRUKCIE:

1. Učiteľ rozdelí žiakov do skupín, kde každá skupina dostane pokyny, zoznam a krátku charakteristiku záujemcov o byt.
2. Učiteľ nahlas prečíta inštrukcie a charakteristiky záujemcov.

Zadanie:

- A) Predstavte si, že ste majiteľom domu, v ktorom bývate a máte k dispozícii voľný susedný byt, do ktorého hľadáte nájomníkov.
- B) Na inzerát sa vám prihlásilo šesť záujemcov, o ktorých viete nižšie uvedené informácie.
- C) Rozhodnite sa v skupinách, komu by ste váš voľný byt prenajali.
- D) Zostavte poradie záujemcov, pričom na prvom mieste bude ten, koho najviac uprednostníte. Na poslednom mieste bude ten, komu by ste byt neprenajali vôbec.
- E) Napíšte ku každému niekoľko dôvodov. Prečo ste sa tak rozhodli.

Zoznam a krátka charakteristika záujemcov o byt:

- a) Rodina Chan pochádza z Vietnamu. Rodina je štvorčlenná, býva na Slovensku na základe povolenia k trvalému pobytu už osem rokov. Manželia podnikajú, majú svoj obchod. Majú dve deti, ktoré navštevujú základnú školu.
 - b) Manželia Sokoloví pochádzajú z Ukrajiny. Pani pracuje ako upratovačka v hoteli a pán je robotník na stavbe. Majú jednu dcéru, ktorá navštevuje strednú školu.
 - c) Pán Zulfikar pochádza z Pakistanu. Je ženatý, má zlatníctvo. V rodine sú tri deti.
 - d) Štyria študenti pôvodom z Afriky.
 - e) Manželia Mikoví majú osem detí, pani je na materskej dovolenke a otec pracuje ako skladník v obchodnom reťazci.
3. Po jeho prečítaní sa deti v skupinách rozhodnú, komu by byt prenajali a komu nie.
4. Žiaci svoje tvrdenia zdôvodnia.

MOŽNÉ NÁMETY NA DISKUSIU

- Čo sa vám na tomto cvičení páčilo?
- Ako sa vám rozprávalo prostredníctvom vášho tela?
- Radi komunikujete neverbálne?
- Kto hovoril jasne rečou svojho tela?

- Ľahšie sa hádali pozitívne, alebo negatívne situácie, prečo?
- Ako ste používali jednotlivé časti svojho tela na reč svojho tela?

ROZBOR DIANIA

- Žiakom nechávame slobodu.
- Neurčujeme poradie.
- Dávame prednosť odvážnejším, aby tí nesmelší mali dostatok času na prípravu, premyslenie situácie.
- Hranie určitej situácie je iba prostriedok na reflexiu, ktorá je veľmi dôležitá a treba jej venovať dostatočný čas, priestor i dôležitosť.

PRÍKLADY DOBREJ PRAXE:

Aktivita mala u žiakov rozporuplný ohlas. Žiaci zistili, že každý môže mať na danú vec iný názor. V tejto aktivite je určite riziko, že deti majú zakorenené predsudky voči ľudskej inakosti a je veľmi potrebné, aby učiteľ nepresadzoval svoj názor. Žiaci mali na konci úlohu pokúsiť sa povedať jeden po druhom, čo si z tejto aktivity odniesli, do akej miery si všimli predsudky a do akej miery si ich uvedomili. Nakoniec však deťom treba pripomenúť, že predsudky nie sú správne a môžu ovplyvniť aj ich budúce rozhodnutia.

4. DETSKÁ PRÁCA

Téma vedie žiakov k vnímaniu svojho života a zároveň ich núti uvedomiť si, ako sa ony svojou prácou podieľajú na chode domácnosti v ich rodine. Uvedomujú si, či je ich pomoc dostatočná. Dieťa v tejto aktivite dostane čas na vnímanie pozitívnej zložky svojho života a tou je možnosť vzdelávania sa, ktorú deti v rozvojových krajinách nemajú a od útleho detstva ťažko pracujú. Táto aktivita samozrejme trénuje aj empatiu detí, ktorú je nesmierne dôležité rozvíjať.

VZDELÁVACIE CIELE VYUČOVACEJ HODINY:

1. Kognitívne(poznávacie) ciele:

- Žiak vie reflektovať vlastný vzťah k práci.
- Žiak si vie uvedomiť a pomenovať rôzne formy detskej práce.
- Žiak vie vysvetliť niektoré z príčin detskej práce a popísať ich dôsledky pre deti a celú spoločnosť.

2. Afektívne(postojové) ciele:

- Žiak komunikuje so spolužiakom, učí sa prijať názor a myšlienky iných.
- Žiak sa učí sa pracovať v skupine.
- Žiak vzájomne prepája rôzne hodnoty človeka a rozmýšľa nad rôznymi dôvodmi spokojnosti človeka.

3. Psychomotorické (zručnostné) ciele:

- Žiaci vytvoria vlastné video o téme, ktorú spracujú svojimi očami.

VEK:

Žiaci 2. stupňa ZŠ

ČAS: 45 min.

ORGANIZAČNÁ FORMA:

Práca s textom, diskusia.

POMÔCKY:

Texty(príbehy pracujúcich detí), PC s príjemnou hudbou.

MOTIVÁCIA:

Túto tému môžeme začať slovami, že nie každé dieťa na našej planéte má také šťastie ako ony. Učiteľ navodí príjemnú atmosféru a poviem žiakom, aby si predstavili, aké by to asi bolo byť pracujúcim dieťaťom. Žiaci kreslia pojmovú mapu. Učiteľ viac neprezrádza a neupresňuje, čo si majú deti pod touto témou predstaviť, nechá na žiakoch, aby si uvedomili, o čom táto téma je.

INŠTRUKCIE:

1. Učiteľ rozdá žiakom texty s príbehom, ktorý si prečítajú zatiaľ pre seba.
2. Učiteľ pustí príjemnú hudbu a vyzve žiakov, aby si zavreli oči a vcítili sa do kože svojho príbehu.
3. Pre lepšiu predstavivosť o živote jednotlivých detí učiteľ postupne kladie otázky. Schválne necháva medzi vetami pauzy, aby si to deti lepšie uvedomili.
 - V akom dome bývate?
 - Ako vyzerá váš každodenný život?
 - Máte voľný čas?
 - Čo vás baví?
 - Ako trávite prázdniny?
 - Čo vám dokáže urobiť radosť?
4. Deti si predstavujú podmienky života detí z kartičiek.

5. Po skončení učiteľ vyzve žiakov, aby sa potichu postavili na jednu líniu.
6. Učiteľ im číta výroky, ak súhlasia, urobia krok vpred, ak nie, stoja na mieste.
7. Výroky sú:
 - Tvoja rodina sa nikdy nedostala do vážnych finančných problémov.
 - Máš vlastnú izbu, ak nie aspoň vlastnú posteľ.
 - Máš každý deň čo jesť a piť.
 - Cítiš sa fyzicky zdravý a v poriadku.
 - Počas dňa si nájdeš čas na to, čo ťa baví.
 - Nemáš strach z budúcnosti.
8. Žiaci sa rozhliaďu okolo seba a zistia, v akej pozícii sú ich spolužiaci(rôzne príbehy detí znamenajú rôzny počet krokov).
9. Učiteľ usmerní žiakov, aby si sadli do kruhu a vyrozprávali svoj príbeh.

MOŽNÉ NÁMETY NA DISKUSIU

- Čo sa vám na tejto aktivite páčilo?
- Ako sa vám rozprávalo prostredníctvom života niekoho iného?
- Aké obmedzenia detská práca prináša deťom v ich živote?
- Prekvapilo vás niečo?
- Aká farma detskej práce sa u vás vyskytla?
- Vymenili by ste svoj život za život niektorého dieťaťa z príbehov?

ROZBOR DIANIA

- Žiakom nechávame slobodu.
- Neurčujeme poradie.
- Dávame prednosť odvážnejším, aby tí nesmelší mali dostatok času na prípravu, premyslenie situácie.

- Hranie určitej situácie je iba prostriedok na reflexiu, ktorá je veľmi dôležitá a treba jej venovať dostatočný čas, priestor i dôležitosť.

PRÍKLADY DOBREJ PRAXE:

Aktivita mala u žiakov zmiešaný ohlas. Žiaci zistili, že deti sa v niektorých krajinách majú veľmi zle a žijú na hranici chudoby. Problémom detskej práce je postihnutá Ázia, kde v dnešnom modernom svete musí pracovať viac ako 61% detí. Chudoba je s detskou prácou jeden začarovaný kruh, z ktorého sa nedá vyjsť. Žiaci si uvedomili, že majú to šťastie a môžu chodiť do školy. Nakoniec však deťom treba pripomenúť, že nie každá detská práca je škodlivá a trestuhodná, pretože prácou sa deti učia sociálnym zručnostiam, ktoré budú potrebovať k životu v budúcnosti.

Príbehy detí:

1. Quttubud, 10 rokov, Dominikánska republika

Od šiestich do deviatich si chodil do školy, učil si sa čítať, písať a počítat a celkom ťa to bavilo, niekedy ste sa aj hrali. Posledný rok ale do školy chodiť nemôžeš, lebo po smrti svojho otca musíš ako nová hlava rodiny zastávať jeho funkciu- starať sa o rodinnú farmu, kde pestujete kakao. Musíš zamestnávať v čase zberu ľudí z okolia, jednať s kupcami a podobne. Je ti smutno za dobou, kedy si chodil do školy, nemal toľko starostí a mal voľný čas na hry. Ale zasa máš radosť, že i pod tvojim vedením farma funguje, uživí rodinu a ešte zvládne platiť školu pre tvojho mladšieho brata.

2. Ján, 11 rokov, Košice

Chodíš do šiestej triedy základnej školy. Žiješ v byte s rodičmi a mladším bratom. Zo školy sa vraciaš najneskôr o tretej popoludní, úlohy ti zaberú každý deň asi hodinu. Doma máš nejaké povinnosti, ako umyť riad po večeri, utrieť prach v izbe a raz za týždeň povysávať. Vôbec ťa to nebaví a myslíš, že je to nespravodlivé, pretože tvoj mladší brat nemusí, hoci už nie je taký malý. Dostávaš vreckové 2 Eurá na týždeň, ktoré minieš na sladkosti a kino.

3. Alicina, 9 rokov, Brazília

Tvoja rodina má malú farmu, ale ty nie si doma, pretože v čase krízy sa tvoji rodičia zadlžili

a ty teraz musíš ich dlh splatiť službou. Robíš všetky domáce práce, staráš sa o tri mladšie deti. Nikto k tebe nemá úctu, bijú ťa, keď nájdu jednu smietku a ty vôbec nevieš, koľko tá služba bude ešte trvať. Pretože rodičia nie sú s tebou v kontakte.

4. José Pedro, 8 rokov, Mexiko

Každý deň tráviš v škole a poobede pracuješ na farme svojho strýka. Večer už bývaš riadne unavený. Najradšej by si do školy prestal chodiť, ale rodičia tvrdia, že si školou zabezpečíš lepšiu budúcnosť. Lenže tvoji kamoši majú po škole voľno a môžu sa hrať. Ty by si ti chcel tiež tak, nielen pracovať, ale aj hrať sa.

5. Veronika, 7 rokov, Bratislava

Pred tromi mesiacmi si vyhrala konkurz na detského herca v reklame. Od tej doby to robíš pravidelne. Rodičia ti v škole vybavili individuálny učebný plán, takže tam skoro vôbec nechodíš. Najviac času tráviš s dospelými. Síce zarobíš veľa peňazí, ale nemôžeš rozhodovať o tom, čo s nimi.

6. Miquel , 12 rokov, Kolumbia

Pracuješ na rodinnej farme na kakaové bôby. Od 7 do 10 rokov si chodil do školy, ale keď si starší a silnejší, na farme ťa rodina potrebuje viac. Škola ťa však nebavila a nerozumel si tomu, načo tam máš sedieť, keď ostatní v rodine musia pracovať na farme. Pracuješ 10 hodín denne, máš aj voľný čas, ktorý tráviš so svojimi kamarátmi. Tvoja rodina netrpí biedou, máte všetko, nemusíte nikoho zamestnávať i vďaka tvoje práci na farme.

7. Shama Isamael, 9 rokov, Indonézia

Tvoji rodičia vlastnia farma na kakaové bôby. V období, keď je na farme veľa práce pomáhaš, ale mimo sezónu musíš pracovať, aby si uživil rodinu, ktorá nemá žiadny iný príjem. Pracuješ ilegálne v továrni na výrobu topánok 14 hodím denne za necelé 4 eurá mesačne. Do továrne, kde pracuješ, chodíš 11 km na bicykli a keby si sa pokúsil utiecť, otec by ťa zmlátil a poslal späť.

8. Christian, 8 rokov, Nemecko

Obaja tvoji rodičia pracujú vo veľkej firme. Ich práca je náročná, pracujú stále, niekedy aj cez víkend. Zarábajú veľa peňazí a ty môžeš mať všetko, čo si zaželaš. Rodičia však

prídu po práci unavení a nemajú na vás čas a chuť. Tebe však ich prítomnosť chýba. Máš opatrovateľku, ktorú neposlúchaš.

9. Aly Diabate, 12 rokov, Ekvádor

Tvoja rodina vlastní malú farmu, na ktorej pestuje kakaové bôby. S prácou na farme musíš pomáhať, ale len cez víkendy, pretože celý týždeň chodíš do školy. Vaša farma nemá núdzu o predaj vypestovaných bôbov. Keď budeš väčší, rád by si išiel žiť do USA, ale bojíš sa, že nikdy nebudeš mať peniaze na cestu. Doma žijete síce skromne, ale nič vám nechýba. Lenže ty si myslíš, že v USA by si mohol mať všetko, na čo by si si len spomenul.

5. ZA VŠETKÝM HĹADAJ VODU

Téma vedie žiakov k lepšiemu pochopeniu globálnej spojitosti vody a všetkých výrobkov, ktoré bežne v živote kupujeme. Málo ľudí sa zamýšľa nad dennou spotrebou vody. Ak to aj urobia, premýšľajú len nad vodou, ktorú vypijú, či ako dlho sa sprchujú. Treba sa zamyslieť však hlbšie a zoznámiť sa s pojmom „virtuálna voda“. Hoci si to ani neuvedomujeme, denne spotrebujeme tisíce litrov vody.

VZDELÁVACIE CIELE VYUČOVACEJ HODINY:

1. Kognitívne(poznávacie) ciele:

- Žiak vie vypočítať, koľko vody si vyžaduje výroba rôznych výrobkov.
- Žiak si vie uvedomiť globálnu prepojenosť vody a rôznych tovarov.
- Žiak vie použiť virtuálnu kalkulačku.
-

2. Afektívne(postojové) ciele:

- Žiak posudzuje vlastnú rolu spotrebiteľa v globálnom systéme.
- Žiak vyjadruje svoj názor, prejavuje aktivitu.

3. Psychomotorické(zručnostné) ciele:

- Žiak vytvorí vlastnú úvahu o tom, ako je spojený so zvyškom sveta prostredníctvom vody.

VEK:

Žiaci 2. stupňa ZŠ

ČAS: 45 min.

ORGANIZAČNÁ FORMA:

Riadená diskusia

POMÔCKY:

Obrázky s rôznymi výrobkami denne spotreby, lepiaca páska.

MOTIVÁCIA:

Túto tému môžeme začať slovami: „ Čo vám deti napadne pri otázke, „K čomu nepotrebujeme vodu“? Jedného žiaka nechávame zapisovať všetky žiacke nápady.

INŠTRUKCIE:

1. Učiteľ si pripraví kartičky s rôznymi výrobkami(mobil, PC, kožené čižmy, hovädzie mäso, balená litrová voda, čokoláda, pomaranč....)
2. Žiaci sú rozdelení do skupín a každá dostane niekoľko kariet s výrobkami.
3. Učiteľ nalepí dlhú lepiacu papierovú pásku na zem, kde bude začiatok s číslom nula litrov a koniec s číslom šesťnásťtisíc litrov.
4. Po úvahe detí ich vyzve, aby položili svoj výrobok na os, podľa svojho uváženia o množstve minutej vody pri jeho výrobe(žiaci môžu použiť v skupine tablet).
5. Učiteľ odkryje plagát z výrobkami, ktoré sú usporiadané podľa osi.
6. Učiteľ vyzve žiakov, aby sformulovali pojem virtuálna voda.
7. Učiteľ začne diskusiu o globálnom prepojení výrobkov zo životom detí.
8. Ďalej diskusia smeruje k hlavným problémom pri výrobe týchto výrobkov.
9. Učiteľ kladie otázku, či môžu ľudia, ako spotrebitelia týchto výrobkov niečo urobiť pre zmiernenie problémov.
10. Učiteľ vedie diskusiu smerom k uvedomeniu si žiakov vlastnej moci, akú majú, ako spotrebitelia majú.

11. Žiaci diskutujú o výrobkoch, ktoré si bežne vyberajú a kúpia, ako ovplyvňujú ľudí a životné prostredie v ďalších častiach sveta.

MOŽNÉ NÁMETY NA DISKUSIU

1. Čo sa vám na tejto aktivite páčilo?
2. Ako sa vám podarilo uvedomenie si svojho spojenia s celým svetom?
3. Radi pracujete v skupinách?
4. Kto bol svojim odhadom veľmi blízko k realite?
5. Čo je to teda virtuálna voda?

Virtuálna voda: je množstvo vody spotrebovanej na výrobu konkrétneho tovaru. V živočíšnej výrobe je samozrejme jej hodnota vyššia, pretože sa do nej zahŕňa aj voda v krmivách. Príklad 1 kg hovädzieho mäsa je odstrašujúci (1 kg hovädzieho mäsa = 15 340 litrov virtuálnej vody)

ROZBOR DIANIA

1. Žiakom je dobré nechať slobodu.
2. Neurčujeme poradie pri prezentácii žiackych myšlienok.
3. Dávame prednosť odvážnejším, aby tí nesmelší mali dostatok času na prípravu, premyslenie situácie.
4. Aktívne výpočty virtuálnej vody pomáhajú žiakov vtiahnuť sa do tohto globálneho javu.

PRÍKLADY DOBREJ PRAXE:

Aktivita mala u žiakov výborný ohlas. Žiaci zistili, že každý človek môže ovplyvniť svoju moc ako spotrebiteľa pri kúpe rôznych výrobkov. Žiaci mali na konci úlohu pokúsiť sa povedať jeden po druhom, čo si z tejto aktivity odniesli, do akej miery si uvedomili globálnu prepojenosť.

POUŽITÁ LITERATÚTA

1. Nástrahy dnešnej doby k kontexte školskej triedy(RAABE, Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť), Odborná metodika EÚ

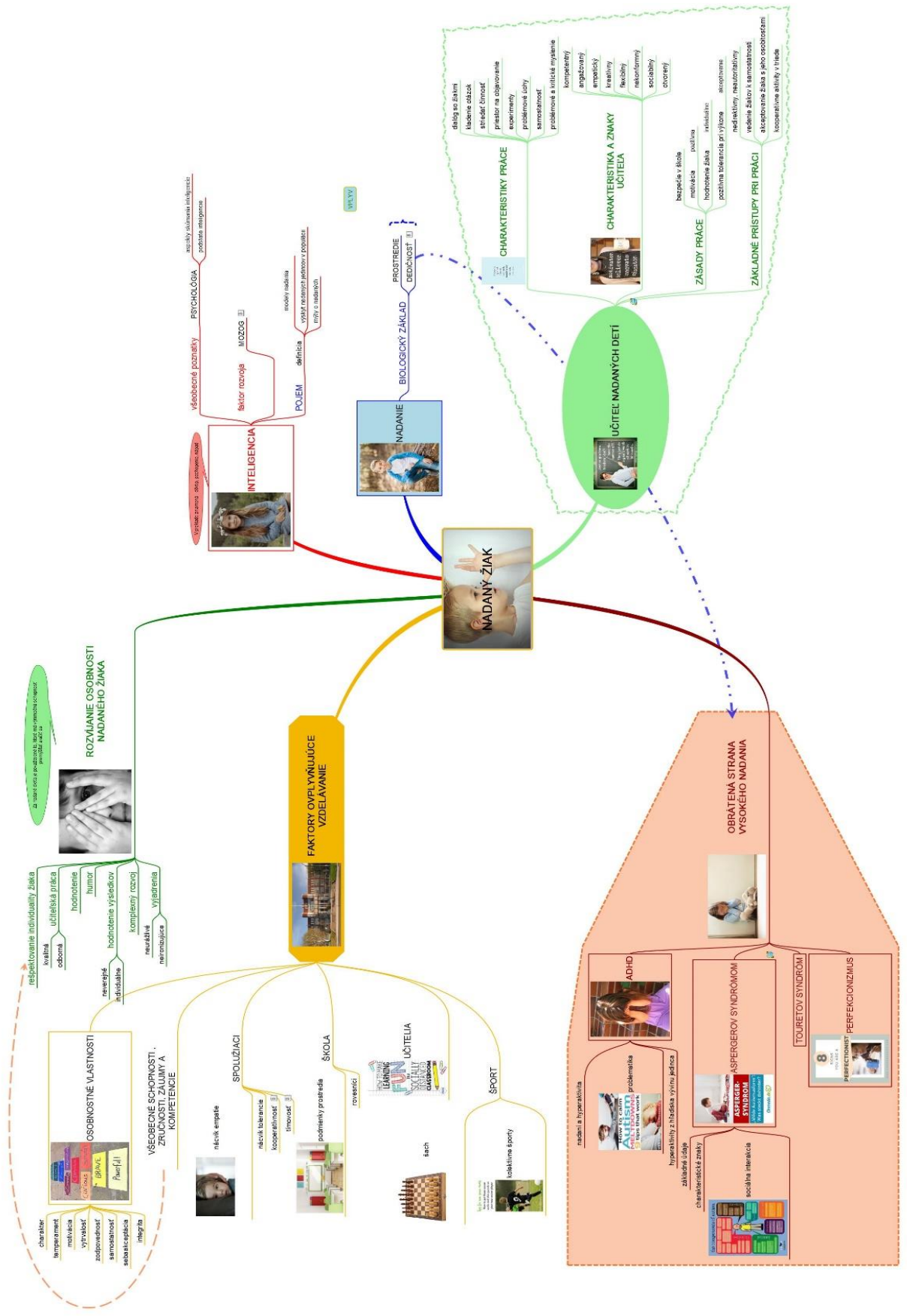
2. Čo robiť, keď.... (RAABE, Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť), Odborná metodika EÚ

Obe publikácie vydané v projekte – Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno-patologických javov v školskom prostredí

3. Komu patrí Zem? - metodická príručka globálneho vzdelávania pre učiteľov, Živica

POJMOVÁ MAPA

Pojmovú mapu- *Nadaný žiak som vytvorila v programe MindMaple Lite ako pomôcku učiteľom, ktorí pracujú s nadanými deťmi a potrebujú sa vo svojej praxi oprieť o hlavné piliere ich výchovy a vzdelávania.*

ZÁVER

Som naozaj spokojná, šťastná a hlavne vďačná za všetko, čo sa mi v rámci môjho projektu podarilo. Ďakujem celému tímu KI za možnosť byť súčasťou úžasne inšpiratívnej skupiny učiteľov, ktorí ma nielen motivovali, ale i podporovali, jednoducho stali sa priateľmi, poradným orgánom na celý život, a to nielen v profesionálnej oblasti, ale aj v osobnom živote. Pre mňa bolo veľmi obohacujúce realizovať svoj vlastný projekt. Pevne verím, že na základe môjho projektu, začnú aj mnohí iní učitelia rozmýšľať o tom, ako u detí podporiť EQ a pokúsia sa pripraviť žiakov na život v 21. storočí.

